

Цетиње, 9. маја

Курс парламентаризма у братској Србији почео је да силази на ниже. Пада испод обичне вриједности. Парламентарна роба је тамо већ похабана. Изгустирали су је сви узвишенији умови и озбиљнији елементи из народа. Нове преобуке још нема. Од владавине чистог „народног суверенитета“ више позицијане крпе. Није их раздерала никаква јака рука одозго. Не нема, јер су нови народни пророци жељели да је не буде и силом „већине“ заповједили да је не смије бити.

Грајало се, свађало се. Ни у паклу не би могло бити заглушеније више страсти, излива пакости и међусобнога прегоњења. У име слободе и једнакости изједначене су осредње способности. Стављене су на чело земље у њеним веома критичним временима. Јаче снаге или су потиснуте са позорнице, или су се саме повукле, да их не зацпљусне муљ слободоумних начела и ријечи. Па и из саме радикалне странке из првих редова одгурнуто је све боље, способније, самосталније и увиђавније. За њу и испред ње нијесу збориле њене главе. Удружили су се репови и начинили су већину без ума. Та је већина страховито мрзила људе. Управо као и аутократија и лични режим. Ни њима нијесу мили чврсти ауторитети и одабраније способности. А гдје се год они потискују, тешко добру те земље, још будућности њенога народа.

И владавина безличног сокака, у чије име мисли да може мјеродавно говорити и творити и какав дивљи шумски Бог са бритвицом о пасу, срозала се на безвлашће, на разорење народне и државне снаге. Слабост, која је прије са злим дусима долазила одозго и гњавила сваки снажнији полет независна ума, увукла се сада одоздо из прљавих кавана, мрачних улица и одвратних јавних зборница у цио народни и државни организам. Од једне до друге крајности! Из личног режима у руљократију, из ове у круту стегу. Тако се обично креће шеталица на сату српског јавног живота. Такав је српски темперамент: попустљив, на штету цјелокупности, према присталици и пријатељу, свирјеп на срамоту правде и слободе према личном и начелном противнику. Гдје је политичко васпитање још на ниском ступњу, ту већине или подло цузе, или тирански газе. Од таквих су далеко слобода и општи напредак.

Укочило се. Даље се тако не може. Увидјело се, да је држава моћ, сила. За њу није корисно оно, што је поткопава. Противу злоупотреба парламентарне владавине устали су први њени проповједници. Траже да владу заједнички обра-

вују све странке, које су заступљене у парламенту. Признају, да би се могле сложити у влади, а да не окрње своја начела и програме. Између њих и нема осјетне начелне разлике. Све су слободоумне, демократске, народне, родољубиве. Све у спољашњој политици испомиједају вјерују у српско-ослобођење и уједињење. Све су пошккле из опанка, из села. Све су прекрасне на карти и у политичким зборовима, али све траже власт само за себе, за своје прваке. Овијех је много, мјеста мало, земља уска. Да је велика колико и какво царство, не би им било доста. Државама је потребан већи број мотива и сабаља, него ли министарских столица и генералских униформама. Пошто се у начелима готово и не разликују, што да се прегоне? Парламентаризам, који је штитио влашћене већине, ваља бацити под ноге и образовати владу од свијех!

До таквога је асурда доспело парламентаризам у Србији. Владавину свијех странака предлажу људи са крајње левнице. Тијем признају досаданње заблуде и зло, које су створиле. Признају да парламентаризам, како га је српски јавни живот схватио и примјенио, није дошо користи. Начини је велику штету држави, која се налази околљена све самим непријатељима, због којих ваља мора његовати своју унутрашњу и спољашњу снагу, да би им могла одолети и извршити свој национални задатак.

Цетиње, 9. маја

Једна од пољских сједница немачког парламента била је веома бурна. Подијелено је питање о говору цара Вилхелма у Штразбургу, када је запријетно да ће Елзае и Лотарингију ставити у Немачком. Тим поводом социјал демократ Шајдеман напав је тај говор и осудио га. И док му је левица одобравала, десне се десница изражавала. Најзад га је предједник опоменуо, да ће га позвати за ред. Десница дже грају, а државни канцелар напушта дворану и зове са собом владину вољину која му шледује. Тако је немачки парламент дочекао да у њему владања већина опструира.

Још се ништа не зна о отварању Дарданела. У париградској луци леже сада двије стотине осамдесет и пет пароброда, а сто тридесет и седам пред Дарданелима. На вода је товар у вриједности три стотине педесет милиона франка. Највише је на вода злато. У Црном Мору има око двије стотине пароброда.

Имеђу утарке владе и опозиције преговори за споразум овет су прекинути. Сабор је наставно рад, али је још омак опозиција почела да води техничку опструкцију. Још на првој сједници толико се натезало да је рад сабора био онемогућен ушљед државна опозиције.

Бечки листови јављају, да ће бити знатне административне промјене у Босни и Херцеговини. До сада је постојало четири одеље: управни, финансијски, правни и економски, а сад ће се увести и државно-просвјетни и грађевински. Они ће се поделити како Србима, тако и Арнаутима.

Страдање Срба у Турској

— Крвавим догађајима нигдје краја —

Скопље, 2. маја.

Поређаћемо само неколико крвавих догађаја, па нека се види у каквом се стању српски живаљ у отоманској царевини налази сада, када би требало, да је срећа, да ужива уставне слободе!

Прије неки дан, када су се њих 10 Срба из Митровачког Колашина враћали ку-

ћама са рада у Мојстир Планини, били су нападнути од једне арнаутске чете Руговаца Видеки се у опасности, почну бегати, али напућу и на другу чету арнаутску која их такође нападаше. Сада нијесу Хтели само да их опљачкају, него озлоглеђени, да их све побију. У највећем страху бјегајући, дохвате се манастира у Црној Раци, где текла живи стигну и сакрију се у подруме, гдје их Арнаути не могуће наћи. Разарени, почне тражити ишумана и учитеља манастирског да их убију, но они су се бегством спасли. Сад бивени Арнаути поуре никомску дјелу, која се у манастиру уче, те се они уз писку разбјегу куд које. Добро се потом нареду у манастиру, из кога је и послуга одбегла, и оду. Учитељ и ишуман су пријавили ствар суду и изјавили, да некола манастирска неће радити док суд не пошље војну заштиту манастиру, јер иначе деца родитељи не пуштају своју децу, а и учитељ не смие да стоји у манастиру. Страх је неописан у цијелој околини а манастир у највећој опасности.

Други онег српски манастир био је фирмано нападнут и опљачкан. У одсуству ишумана обликнег српског манастира Св. Ђорђа у Кучкову, напали су оружани Арнаути на манастир, разбили врата, ушли унутра и одијели све бакарне ствари и носеће. Прије него су отишли потпаљили су манастир, али је срећом само изгорела једна греда и тако се манастир спасао провасти. Кад је за ово дознао тамошњем караколу, који је учињо извештај, речеко је селанима: да крају и напад на манастир нијесу извршили Арнаути него сами селани из Кучкова! Још нешто је и сунине овакав отпор, кад је отишли уми оружаних арнаутских домова, који су ипак те вечере украти и Соколу Митрићу из истог села 3 коња са трид. Вина власт требало би да уговорити оне из каракола да крше своју дужност, јер они неће ни да мрду из каракола за доновима, нити их се ништа тиче, што народ од њих страда. Да пођемо даље.

Око земље, која је на удру између села Нешова и села Драгољевца Кадри бег Мажмудбеговића из Пећи, повела се недавно партица, коју је бег добио и у њеком првоственом селу и код ала лацје оиде. У име Источна партицили су се чувели Халил Дервиш и Хука Јонуз.

Арнаутима Источанима сад пало нешто друго на намет: кад нијесу могли добити партицу на суду, они су забранили Кадрибеговим чвчијима, Србима из Драгољевца, да обрађују земљу. Свако ће, поручили су им, главом платити ко само забде разо у ледну.

Овамо онамо, па Срби крив. Кадри бег је сад наредио својим чвчијама да у року од 15 дана или обраде земљу или да се селе са његове бањтине. А Срби да раде потицубе, да не раде крпаће од гледи. У сваком случају за њих је нагоре.

Его тако Срби живе!

По листовима

Споразум Енглееске с Италијом

Немачки лист „Berliner Zeitung am Mittag“ доноси из пера Спецтатора Германикуса занимљив извјештај о закљученом споразуму између Италије и Енглееске. Ипак тврди, да је сазнао за тај споразум од таког човјека који је снага добро обавијештен у свима стварима међународне дипломатије. По томе сазнању, Италија је по приставку Енглееске заузела острво Родос, а укору ће заузети и острва Хиос, Митилени и још два острва (Самос и Карпатос је већ заузела) и по споразуму ће их стално задржати себи. Италија је тиме учинила први корак, да тиме сломн Турку на Средоземном Мору. Због тога је опозван немачки посланик у Цариграду. Тим чином Италија напавла је Немачка и Аустро-Угарска. То је учинила ила пљхових леђа Енглееска, која је задобила Италију, да не дира у Дарданеле, те да их тако Турска својевољно отвори, а Италија је добила богате отштете у заузетим острвима. Ипак свој чланак завршује овако: „Бавкротство дакле политике тројног савеза не може већ бити потцупије. Ми смо тај скуповјев савез платили губитком савезника и предајом турског ципака.

Врење међу Арнаутима

И листови у Турској признају, да је међу Арнаутима врење, које све опасније бива. Они у њему гледају озбиљан покрет, јаче организован од

ранијих. Само каже, да се Арнаути бављивом, пољоком и привременом крајом не биве што им шире даје све што им је обичано прилично, а чак и пошљедне побуње, него за то што веће селани ревали, што веће ја и хришћани слаже војску, што да плаћају бедат као прије, што хоће да Арнаути слаже војску само у свој крају, да не дају од пораза на што од сваког омет, него од сваког десет-оштом по један, да за њих не важи закон о шумама, да се побито рукују оружјем и т. д. Да он те пошлани они се журно организују на партицијонима својих и по уз њих не пристаје, плаћа славу. Овај нај-пошлани покрет њихов обилази се на су, а тако схватиле и саме власти, зашто се још и прова-ише опетаро стана у Пећи. Међу побуњеницима се налазе и муслимани и католици. Доволи у у Турској на овај покрет гледају паробранутије, јер виде да ово опасно кретање и врше услова све шире размјере, па хоће да буде од побунх пошљедина. Зато траже да влада брзо и најбор-ишнине предузме све мере, да га у корифону удужи.

У сваком кретању Арнаута јављају ово: Овава се све веће кретање Арнаута. Њихове чете и четини кретање на две стране. Једна јача чета ухватила пролаз између Сиринића и Српске, т. д. Превази и ту прекинула саобраћај. Једна се чета изјела и у шуми села Гатпа на путу Феризић — Сиринић. Чета, коју предводи Бајрам Ђиба већина је вине. Неродила код Св. Урша. Код Бајовице је било крају 28 и 29, априла боја између арнаутских чета и војске, коју су на путу савезали кад је на Феризићима ишла за Бајовицу. Борба је трајала цијелу ноћ и топовани пуцали су се чули чак у Призрен. Послије многих жртвова арнаутских, они су се морали повући, а војска продужила пут и стигла у Бајовицу гдје је сав мир.

Стара Србија постала је од најбољег времена пошрине крвавих догађаја. Кроз анархију свако врете пробаја се јавно одређени политички смјер Арнаута. Власти о свему томе биве и не долазе-лавију, да се о томе поврсту говори. Еле Нар-да био је дошо ширет о немирима арнаутским око Бајовице и зато је отпузан сабор уобличио јавног живота. На ипак поред тога тај лист и даље јавља, да је по наредби мутесарифа њеком тоновима разорена чупена арнаутска махала Капешница, а деца и жене у кој нагом из топова и пушака савезани су. У њекава касарна зашто је општевана, јер су се Арнаути у борби краји ила бедога њених. Напад Арнаута на Бајовицу очекује се. У Истоку од како је започела борба на Бујрџев дан никако не престаје. Губитакима и е једне и друге стране. Чује се, да је букнуо устанак око Плана и Тусиња.

† Краљ Фридрих VIII

— Смрт данског краља Фридриха —

Као што смо јавили, дански краљ Фридрих VIII умро је изненадно од канџе на путу, у Хамбургу.

Дански краљ Фридрих VIII родио се у Копенхагену 3. јуна 1843. Отац му је био Кристијан, син војводе од Шлезвиг-Холштајн-Сондербург-Гликсбурга, каснији дански краљ Кристијан IX, а мати Луиза, рођена принцеза Хесен-Каселска.

Кад је Кристијан након смрти данскога краља Фридриха VII, задњег Олденбург-јанина 15 новембра 1863, предузео владу у Данској, од тада се Фридрих VIII, као престолонашљедник ста и стинати. Ондашњи престолонашљедник Фридрих је већ у години 1864, за вршете немачко-данскога рата ради Шлезвиг-Холштајна био поручник у Норђитланду. Брзо за тим постао је главни надзорник данске војске, те је више пута, а нарочито задњих година овега живота, водио владу у Данској. Године 1869, се оженио принцезом Луизом Шведском, једином кћерком шведскога краља Карла XV, која му је родила осморо деце. Најстарији син му, принц Кристијан, садањи краљ дански Кристијан X., родио се 26. септембра 1870, у Шарлотенланду, а оженио се 1898, принцезом Александрином од Мекленбург-Шверина, садањом данском краљицом.

Сада покојни краљ Фридрих VIII, наследио је свога оца Кристијана IX, на данском престолу 29. јануара 1906., и по том је владао свега шест година. Свој први пријестони говор као дански краљ изрекао је 1. октобра 1906., у коме је наставио темељну промену парискне тарифе и општинскога изборнога права као и законске основе о побољшању судства, одговорности министара, о новој раздиоби саборских изборних срезова, о осигурању за случај нерада, о осигуравању тежачких радника за случај несреће, о изградњи жељезничке мреже и т. д. Програм, садржан у пријестонном говору, нашао је одзива у данском сабору.

Краљ Фридрих VIII. је 1907. с њемачким царем Вилхелмом склопио уговор, којим се рјешава шлезвиг-холштајнско питање, ради којега је било дошло до рата с Пруском, те који је тако свршио, да је Шлезвиг-Холштајн 1867. пришао Њемачкој, а за њега је Данска 1908. склопила с Њемачком, Француском, Енглеском, Нидерландском, Руском и Шведском споразум о међусобном признању садањег земљишног стања (status quo) на северном мору.

Краљ Фридрих VIII. је у родбинској вези са већим бројем европских владалачких кућа.

Стање Данске за владе Фридриха VIII. овакво је према подацима од задњих година: број житељства (по попису од 1. фебруара 1911.) износи 2.758.076; у истој години склопљено је 20.000 бракова (750 брачних развода); број несвјеника 6.500. Занимљиво је и то, да је 1909. било 74.000 особа, које су живиле од јавне помоћи за случај старости. Почетком 1909. било је 3413 основних и средњих школа, које је похађало 363.661 дијете, а осим тога је тада било 850 приватних и других државних школа са 54.992 дијете. Свеучилиште у Копенхагену је 1910. похађао 679 љака. Осим тога похађало је 5843 љака трговачке школе. Г. 1910. било је 97 наставних течајева за тежак са 8178 посетника од 18—25 година). Године 1906. набројано су се 85.242 индустријска предузећа са 317.086 радника, међу којима је било само 10.419 страних. Године 1909. увоз је износио 725, а извоз 608 милиона круна. Исте је године Данска имала 2441 железничку и 652 трговачка пароброда, 3402 километра железница (1916 км државних и 1468 км приватних). Буџет у 1910—1911. години износио је 94.977.996 круна прихода и 115.016.781 К расхода. Државни дуг износи 301.754.182 К.

Српство

Производња дувана у Србији. Из извјештаја одсека за производњу дувана код управе државних монопола у Србији види се, да је прошле године произведено у Србији укупно 1.777.100 килограма дувана. Оволико дувана добило се са 2.230 хектара, а број произвођача, који су се бавили културом дувана износио је 11.667. По количини произведеног дувана најважнији је крушевачки округ, јер на њега долази скоро трећина целокупне производње. За њим долази врањски округ, где се у пет срезова (изузетак чини само срез јабланички) гаји дубан. Најмање учествује у производњи моравски округ, где су чиниоци покушаји с културом ове трговинске биљке само у срезу темнишком, око Варварина. У производњи учествују свиета шест округа у Србији. Кад се број произвођача упореди с произведеном количином, онда излази, да је просечно један произвођач произвео 144 кгр. дувана. Просечан принос са једног хектара највећи је 165 кгр. у пчињском срезу, затим 1360 кгр. у златиборском срезу, а најмање 320 у прокупачком. Прошла година, са својим климатским особинама, била је врло повољна за културу дувана, јер је дубан и квалитативно задовољно произвођаче и купце. Просечна цијена откупљеног дувана била је 1.17 динар, по килограму и њоме могу произвођачи бити задовољни, јер се ранијих година сипавило испод те цијене. Најбоље је плаћен дубан из околине Бањне Банге (149 динар, просечно по хектару му) а најмање у срезу десковачком и властичанском. Негдје принос по једном хектару износио је просечно у појединим окрузима преко 1000 динар. Ни фабрика нашег дувана не би допринијела кад би јавност обавијестила о производњи дувана у нас и о свему што се тиме ове године наше привреде.

За народно здравље. Министар финансија у Србији упутио је Државном Савету на мишљење законски предлог о подизању од 1100000 динара из народног здравственог фонда. Из те ће се суме издржавати 45 апотека, који ће студирати медицину и 18 сиропних љекара, који ће се специјализирати у појединим болестима. На тај начин, са увећаним кадром љекара, мисли се, да ће се народно моћи дати боља љекарска помоћ. Чим би ови циљови завршили своје сузбије, одмах би се приступило подизању обласних средњих болница, и на тај начин обратора озбиљна пажња на народно здравље. Држава се обавезује да ову позамину врати санитетском фонду у року од 25 година. Чим савет да своје мишљење о овом законском пројекту, закон ће се изнјети на рјешавање скупштини и огласиће се за хитан. А чим скупштина прими закон, приступиће се избору апотекара.

Завод за дјецу. Због тога, што многа дјеца сиромашних, радничких породица, која за вријеме док су њихови родитељи на раду, остају сама и на тај начин про-

падају, Српски Женски Савез у Биограду одлучио је, да се он стара, колико је то могућно, о тој дечи. Савез је одлучио да се он стара за дјецу од 2 до 12 година, чији родитељи проводе по цио дан на раду во фабрикама и другим мјестима. Та дјеца биће по цио дан у заводу, који ће Савез за то подићи и старати се за све потребе. У вече када њихови родитељи буду дошли са рада, дјеца ће се пуштати својим кућама. На тај начин Савез ће много допринијети, да се дјеца, која су због одсуства родитеља пропадала, изведу на пут. Општина биоградска, да би помогла то похвално подухвату Савеза, одредила је годишњу помоћ од двије хиљаде динара.

Школске задруге у Србији. Д-р Никола Ј. Петровић говорио је ту скоро на једној конференцији наставника народних и средњих школа и дјечијих родитеља о школским задругама у Србији као и средству за боље васпитање ученика народних и средњих школа. То своје интересантно предавање д-р Петровић је оштампиао заједно са предлогом за правила за српску школску задругу. Д-р Петровић се топло заузима за остварење српских школских задруга, које би служиле српској националној мисли, и биле расадник целокупноме културноме, привредном и јуначком животу српскога народа. Остварење те лијепе замисли, било би од опште користи.

Народно Позориште у Биограду. Још до половине овог мјесеца држаће се представе у позоришној згради у Биограду а за тим до краја сезоне у којој од већих сала, јер ће се, пошто се задњи дио позоришне зграде већ довршава, приступити припремају предњег дијела. С промијењеном фасадом позоришна зграда добиће сасвим други изглед.

Српска ваздушна флота. Народном Скупштини у Биограду биће поднесен законски предлог о уређењу српске војничке ваздушне флоте, која ће имати више крилатица, а њима ће руковати 20 официра и 24 подофицира. Одобрено је 42 хиљаде динара, да се пошљу у Париз официри за изучавање летелица на крилатицама. Изаслани су: официри Милош Илић, Живојин Станковић, Јован Југовић, Војислав Јовичић и подофицири Миодраг Томић и Михаило Петровић. Они су већ отпутовали. Војно министарство ријешило је да купи 4 крилатице: три моноплане од Блериота и један биплан од Фармана.

Словенство

Шта може штедња. Неки Иван Попов, родом из трговачког села Савча у Бугарској, који је пре невољно година напустио државину и отишао у Русију као обичан вртлар, вратио се са њоме у своју родину као врло велики богаташ. Цијенише га тада на пет милиона рубаља. По доласку у Софију, Попов је једино жешто да види краљеву бугарску и да јој буде представљен. Та му се жеља и испуни и прије неколико дана буде примљен у аудијенцију од краљице, којој преда 50 хиљада рубаља да разда сиромашним девојкама у Бугарској. Краљица тим новцем оснује фонд за удавање сиромашних девојака. Попов се послате аудијенције краљице Елеоноре опет вратио у Русију. Његово непокретно имање, које у Русији, а које у Бугарској, износи на 15 милиона круна.

Десетогодишњица „Илирије“. Крајем маја слави словеначко бачко друштво „Илирија“ у Прагу десетогодишњицу свога опстанка. Прву своју бачку организацију у Прагу имали су Словенци у круљу „Шумадине“ српског бачког друштва, у ком су године 1899. сачињавали „Словенски Клуб“. А 21. маја 1912. год. основали су самостално друштво под именом „Илирија“. Ово је друштво било врло живило, и за десет година је доста учинило за образовање својих чланова и за приближење Чеха и Словенца. Нарочито треба истакнути, да је друштво приређивало за Чехе информативна предавања о Словенцима. За тим се много бавило Сокољством, а осим тога је чешће посјећивало чешке фабрике и градове. Од 5 година овамо узело је друштво заједничке просторне с осталим југословенским бачким друштвима.

Чешка Матица Школска. У прошлој години имала је Чешка Матица Школска 1.007.337,55 К прихода. Од тога су допринијели чланови и приложници у одборима 503.874,77 К, а чланови и приложници изван одбора 308.819,80 К. Остало је дошло из различитих других извора. Расходи су износили 1.156.272,88 К. Према томе износи дефицит 150.000 К. Издало се 730.236,10 К за школе, а 536.511,05 за учитеље.

Личка жељезница. Комесар Цавај објавио је, да га је угарски министар трговине извјестио, да је дозволио да се ради личка жељезница, која ће почети

од Огулина према Кишину и избијати на далматинску границу. Новчани заводи, који су зараду ове жељезнице узели, позвани су, да одмах почну рад.

Кратке вијести

Болест председника министарства. Председник аустријске владе гроф Штирк јако је оболдио у очима, те мора да напусти сваки рад. Због тога је подносио оставку, али она му није уважена, него је одређен министар унутрашњих дела Халлод, да га привремено заступи.

Подно оставку. Министар финансија у Србији Стојан Протић, поднио је оставку. На молбу осталих министара, он је пристао, да као и министар војни генерал Степановић, који је раније оставку дао, остане на дужности до конституисања Н. Скупштине, када ће се влада опредјелити какво држање да заузме у парламентарној ситуацији, створеном скупштинским изборима.

Циклон у Угарској. Овијех дана је владао велики циклон у Угарској. Тако је у Нађ Фоглесе срушио локомотиву и пет вагона у тренутку кад је хтио са станице да крене. Том приликом је 4 њих тешко, а 20 лако рањено.

Пожар на врелу петролеја. На врелу петролеја у Моренију, у Румунији, избио је пожар. Он је захватио резервоаре и неколико врела. Тек дослије неког времена тешком муком успјели су да пожар локализују. Штета је огромна.

Смрт посланика у парламенту. Члан конзервативне странке у њемачком парламенту Баумбах за вријеме свога говора одједном се срушио и издахнуо. Ударила га је кап.

Одвајање Монголске. Монголска никако није хтјела да приђе кивеској републици, него је изјавила, да ће образовати засебно републику удружених монголских држава.

Одгођена прослава. Ушледе смрти данског краља, који је брат руске царице мајке, свечано отривање споменика цару Александру III одгођено је за 30. мај.

Мисли

Кад се зна зашто се живи, онда је смрт глупа, а кад се не зна зашто се живи, онда је живот глуп.

Љуби, па да будеш љубљен, јер ко не љуби и не може осјетити шта је љубав.

Љубити значи својевољно се распињати на крсту патња и страдања.

Кому је вјежбан језик, обично му је срце тврдо.

Николи није теже него добити познот савијати људани општења, које смо већ изубили.

Ко хоће да се обузда и да буде правичан нека према другом поступа онако како би жешто да други према њему поступају. **Валси**

Сила Бога не моли

— Објест силенија у Турској царује — **Гусиње, 3. маја**

Због малодушности, алкавости и слабости власти, Арнаути су се на све стране голико осигурили да раде чак и према властима што хоће тако, да сад већ и организација власти страх у кости утерују.

То су показали и наповиши догађаји, који се овамо збоже.

Приде 20 дана био је пут затворен од Пећи до Гусиња. Чак ни пошта и телеграф 8 дана нијесу радили. Узрок су Арнаути Рогови, који су од суда пећког тражили Маузерове пушке, и тек вошто им је уђумат учинио по вољи, отворили су пут.

На сам пак Ђурђевдан један официр топнички са своје двоје дјеце пошао је у шесту на коњима. Пошто су од вароши Гусиња измакли једно четврт часа, нападну их пушкови артиљерије и сваке 2 коња и њега и дијцу, одузму им коње и право у Гусиње побјегну. Када се официр вратио у касарну, и пријавио како је било, одмах командант опреми потеру око 40 војника. Кад они дођу близу села, отпочари Роговици нападну ове из бусије пуцајући на војнике. Кад се чео прелом из пушак, одмах је шлепи габор с топовима заједно у потеру отишао. Пуца 4 часа трајала је битка, 45 тонова је пуцло а пушак колико, ни броја се не зна. Од пушова један је убијен, 2 су рањена, живог нијесу ухватили никога. Од војске су 2 убијена, 8 рањена и 1 жандарм убијен а један ранен. Десет маузерки и двије жандарске пушке пушова су уграбили и побјегли.

Па и ако остане на овоме биће добро, јер су се Арнаути сада свуда осигурили,

да ни пошта не окрећу главу, јер се ничег не боје. Све им је ситно!

А и како не би. Саме власти су их размазале. Пуштале су их да се осиле и да раде шта хоће. Сад је природно што су се и на власти осомили.

Довољно је само да узмемо за пример убицу судије Благоја Вучетића. Тај војник Арнаути, који је у Пећи убио на сам Велики Петак тамошњег судију Благоја Вучетића и побјегао, сасвијем се сјербео шета по Плаву. Гледати га по сведневно и официри и жандарми и никоме ни на ум не пада, да га ухвати и преда суду.

Како се ради, добро је што и живимо.

Домаћи послови

Анкета о млијеку

У беошкој трговачко-занатлијској комори састала се у уторак под предједничинством млијестарства трговине шета о индустрији млијека. Заступано је министарство пољопривреде, трговине, народно-економско-хеличка практивна станица, предједничинство млијестарских задруга, земљско-културно вијеће, земљска привредна друштва и многи стручњаци.

У првом се реду повела дебата о поскупљавању млијека. Млијестарне и велотражи млијеком траже повишину од 2—3 паре по литру, а оправдавају је непрестаним свеопштим поскупљавањем радне снаге, хране за благо и трошкова транспорта. Дово-аустријски селан не може дапае продуцирати млијеко испод 20—22 пара по литру, а велоселан испод 19—20 пара. Код једног и другог се овом својом једва покрију трошкови производње па је зато повишнина сасвијем оправдана, ако се не иде за тим, да се добије ова трава народне привреде. Свака повишнина штити консумената, али ју треба уредити тако, да се она што мање осјети. Поједини стручњаци изнесу прорачуне, по којима 400 крава, у које се мора уложити око 300.000 К, мора за продуцирати литар млијека безусловно рачунати 20 и по пара, јер иначе не може покрити трошак производње.

У Бечу је према статистички потрошња млијека од год. 1875. до данас знатно пала, а са мањом потрошњом млијека је за чудо у свијет много већи побор дијете, па зато се неки говорници одлучно противе и најважној повишнини у цијени млијека, јер она значи велику пошљех за народно здравље.

За вјештачко испривање млијека за одојчад, која подише млијеко са мање маених сајетова, нема доста доброг млијека, па зато неки чланови шете траже, да се дозволи увоз угарског млијека, које ће одговарати за ову сврху.

Треба безусловно донјети закон за контролу млијека и у њем тачно опредељити разне врете, а што тако треба уредити и цијеновни за транспорт млијека.

И код нас је вјешта перилница са млијеком, које непрестано поскупљује, али у најважниј редовно назадује. Није не може поредити млијеку велику важност за народно здравље, па како је то питање од велике важности, било би и крајње вријеме, да се напредни пообрину, како би се оно најбоље ријешило и за продуцента и за консумената

Дневник

Био на Тополици. Нег. Краљ. Височанство Нашљедник био је јуче по ручку отпутовао на својем аутомобилу на Тополицу, откуда се јутрос рано вратио у пријестоницу.

Књаз Мирко на путу. Нг. Краљ. Височанство Књаз Мирко провео је прошле недјеље неколико дана на путу, са кога се у суботу пред вече повратио на Цетиње. За вријеме свога боравка на Крушевцу, Његово Краљ Височанство је изјахао на коњу, праћен г. бригадиром Б. Бошковићем и неколицином официра на Рибничка Врела, где је војска на логорују и том је приликом пред официрима и војницима држао личен говор, у коме је истакао значај битке на Грахову. Тај говор по повратку је држао и у Војном Стану у Подгорици, када је пријмао отјеније грађанство и чиновнике из Подгорице. На сам Спасов дан пошао је у Пинере, да се поклати моштима Св. Стевана Пиперског у манастиру Ђелије Пиперске, где се

сваке године скупљају Пинери, Слушачи и Ђелонављаци, да се поклоне својим моштима. Са Крушевца се Њ. Краљ. Височанство повратило на Цетиње на коњу преко села Бери, Комана, Комског Луга, Ораха, Штигара, Ђановића, Косијера и Бокова. На овом путу Њ. Краљ. Височанство био је сам, док се Њено Краљ. Височанство Књагинња Наталија за све ово вријеме није кретала са Цетиња.

Концерат Ауриа Мартоа. Славни умјетник на виолини Ауриа Марто, члан оркестра берлинске опере и професор на тамошњем конзерваторијуму, како смо већ јавили био је присио на Цетиње са својом госпођом у промну суботу. Он се до сада прославио својом умјетношћу, која му је свуда прибавила уважење. Приређивао је концерте у свјетима великим европским срединама. Концертирао је и на више европских дворова. Прије неколико дана дао је концерат у Биограду у Народном Позоришту. И биоградска штампа са највећом се хвалом изјаснила о умјетнику.

Њихова Краљевска Височанства Нашљедник и Нашљедница, који љубе све што је узвишено и племенито, почастили су славнога умјетника ласкавим позивом да у великом салону Њихова Двора на Цетињу приреди једно музикално вече. Г. Марто свесрдно се одазвао високоме позиву. У прошлу суботу у вече послје 9 часова био је концерат у Двору Њихових Краљ. Височанстава. Гостољубови високи домаћини позвали су као своје госте на концератно вече већи број отмијених званица. Велики салон Њихова Двора био је то вече пун најодабранијих чланова пријестонишкога друштва. Били су присутни дипломати са госпођама, сви наши министри, више грађанских и војних високодостојника, неколико официра и дворске достојанственици. Пошто су се сви гости скупили и учинили подворење Њеном Кр. Височанству Нашљедници, и пошто су заузели мјеста остали чланови Краљевске Породице, концерат је отпочео уз живо занимање са стране присутних. Већ у првоме комаду сваки од слушалаца осјетио је присуство великога умјетника. Г. Марто је свирао махом пробране дијелове из класичне музике великих композитора, пошто је Књагинња Нашљедница, која необично цијени класичну музику, била изјавила жељу да умјетник највише уживања пружи из ње, знајући да ће у њем наћи достојна тумача. И тако су то вече присутни имали лијепу прилику да кроз умјетност богоданог умјетника уживају у музици Моцарта, Бетовена, Листа, Штрауса, Вагнера, Вердија, Шопена. Пратилац г. Мартоа на клавиру бијаше потпуно достојан своје улоге. Таква умјетничка пратња мало се кад може да чује, пошто често бива да пратиоци или надмашују онога, кога прате, или далеко заостају за њим. Овдје су се један и други, и умјетник са главном улогом, и његов пратилац на клавиру сливали у једну цјелину, допуњујући један другог. Готово би се могло рећи, да су један од другог отимали улоге, те је клавиру настављао дражи виолине, а ова пољепшавала акорде клавира. Свршетак свакојега комада био је попраћен од присутних бурним одобравањем. И г. Мартоу, и његову пратиоцу г. Шулицу, у више махова су честитали и Нашљедник и Нашљедница и остали присутни чланови Краљевске Породице.

На поноћи је био одмор. Тад је за све госте била служена богато спремна закуска. Њихова Краљ. Височанства обасипала су љубазношћу и топлином своје госте, од којих је сваки био очаран како њиховим гостољубљем, тако и правим умјетничким уживањем тога вечера.

У понедељак у вече приредио је Марто у Двору Њихових Краљ. Височанстава други концерат. Овога пута био је позват мањи број гостију, и то махом они, који су сами музикални. И тај други концерат испало је на опште задовољство. Умјетник се особито трудио да задовољи своје отмијене слушаоце, међу којима је већина била састављена од његових пробраних критичара и познавалаца музичке умјетности. Сви су му изјављивали своје признање. На поноћи је за госте био приређен сунце, послје којег је концерат још мало трајао, па су се званице опростиле са узвишеним домаћинима, захваљујући им на ријетком душевном уживању, које им је у два вечера пало у дио у Двору Њихових Краљ. Височанстава.

Премјештен са Цетиња. Из Петрограда јављају страним листовима о извјесним промјенама у руској дипломатији, међу којима се истиче да је г. Арсенијев, руски посланик на Цетињу, постављен за руског посланика у Норвешкој.

Слава корпуса. Данас је Николајевски Корпус на Цетињу славио своју славу пренос моштију Св. Николе. У корпусу је било примање честитања.

Сукоб на граници. Ономад је регуларна турска војска код Велике изненадно напала на нашој граници брдо Тетребињак, које је на црногорскоме земљишту. Турци су хтјели и то брдо заузети као и Језерски Врх. Пошто је наша стража била малобројна, турска војска је опколила брдо са намјером да га заузме. При сукобу тешко су рањена наша два војника.

Чланови мјешовите црногорско-турске комисије, која од неколико дана борави на Цетињу ради регулисања извјесних граничних спорова, одмах су јуче отпутовали на границу да извиде сукоб и отклоне опасност даљих перада.

Тај неочекивани и необјашњиви напад са стране турске војске на наше земљиште изазвало је код пограничнога становништва узбуђење.

Јавна расправа. У понедељак је пред барским обласним судом отпочела јавна расправа над оптуженим Стевом Јовићевићем због убиства Павла Вукчевића. Загребачки „Србобран“ и новосадска „Застава“ избацили су на рачун тога убиства низ ниских клевета на рачун наше земље. Било је очекивати, да ће та два листа послати своје заступнике на јавну расправу, да виде на лицу мјеста, у чем је истина, ако је њима, кад је у питању Црна Гора, уопште до истине и стало. Чешки „Народни Листи“, које је „Србобран“ напао, јер су праву истину донијели о томе догађају, послали су на јавну расправу својега дописника, да о свем поднесе извјештај, који ће без сумње још једном приказати „Србобранове“ и „Заставине“ лажи противу Црне Горе.

Приказ. У потоњој свесци књижевног часописа „Дело“ што у Биограду излази, публикован је ваљан стручан реферат најновије лијепе пјесме Св. Сави од Николе I. „За 14. јануара“, који је написао г. Никола Минић, секретар министарства просвјете и црквенијех послова. Речена стручна оцјена и за нашу читалачку публику прештампана је у потоњем броју „Гласа Црногорца“.

Борави на Цетињу. Овијех дана борави у нашој пријестоници познати талијански фотограф из

Рима г. Масилимино Досио, који је и нашем свијету познат из раније. За вријеме јубиларних свечаности, када је на Цетињу била приређена талијанска изложба, г. Досио је имао свој фотографски атеље у навиљону изложбе и том приликом је вршио сликање. Сад је на Цетиње дошао да преда многе поруџбине које је радио како за свијетли Двор, тако и за многе државне великодостојнике. Г. Досио је познат као велики вјештак у увеличавању слика, те би наше грађанство могло овај његов боравак у нашој средини да искористи, јер он је у највећем обиму радио слике вјештачким преношењем са најмањих формата. Слике, које је до сада радио, а до сада је извршио силне поруџбине за нашу земљу, изазивају допадање. Он је вршио и снимање јубиларних одбора на свако задовољство.

Пловидба по језеру. Бродови барског друштва прекинули су саобраћај са Скадром. У Скадар иде само брод, који врши пренос поште. Осталим бродовима су турске власти забраниле пристајање у Скадру. Ова забрана је потекла од туда што се због пловидбе по Скадарском Језеру изродио спор. Као што је познато Скадарским Језером су саобраћали само бродови нашег барског друштва. Сад се одједном појавио један аустријски брод са турском заставом. Без икаквог претходног саопштења нашим властима, он је пристао на Вир Пазар и почео пловидбу, додирујући нашу обалу. Наше лучке власти забраниле су му саобраћај и додиривање наше обале, тражећи да положи прописане лучке таксе. Како на то сопственици брода нијесу хтјели да пристају, то му је саобраћај на нашим странама забрањен. Као узврат зато турске власти су забранили пристајање нашим бродовима у Скадар. Међутим та забрана турских власти кроз и кроз је неправедна. Што се од наше стране тражи плаћање лучких такса, то је сасвим умјесно и оправдано. Наша пристаништа на Ријечи и Вир Пазару су потпуно уређена. Ископани су канали и подигнута пристаништа, што је било скопчано с великим трошковима. У Скадру напротив икаквог пристаништа нема. Бродови пристају готово на сред језера, далеко од обале. Зато је између наших пристаништа и оног у Скадру велика разлика. Па ипак то ништа није сметало турским властима, да у томе не праве никакву разлику и да траже нека права, која су неоснована. Како овај спор још није ријешен, то већ од неког времена нема никакве везе са Скадром.

Негода крилатића у Спљету. У четвртак је крилатић Видмар леутио у Спљету. Из јутра је било грубо вријеме, али се послје подне било стишало. Кад је направио три окрета и спуштао се на војно вјежбалиште, крилом крилатице ударио је о једно дрво. Крило је оштећено, а крилатић Видмар остао је неповријеђен, јер је вјешто искочио са крилатице. Штета износила око 1000 пернера. И ако је изнад Мрљана био вјетар, крилатић је вјешто управљао крилатицом и ради тога не би имао никакве неприлике само да је мјесто, са кога се дизао и спуштао, било простране и подесније. У недељу је Видмар поновио свој лет.

Французи на Цетињу. Као и сваке, тако и ове године имамо велики број страних путника, који готово сваког дана у знатном броју похађају нашу земљу. До сада је страних путника било врло много, а и у будуће ће још једнако долазити. Тако је јављено, да су уједињена

француска и енглеска жељезничка парабродска друштва спремила два излета на Јадрану, када ће доћи и у Црну Гору. Прва група очекује се да ће доћи овијех дана. Она иде преко Босне и Далмације и Боке Которске, а вратиће се Далмацијом за Хрватску и даље. Друга група стићи ће у другој половини јула или почетку августа, како буде вријеме погодније.

Прашина од аутомобила. Путнички и теретни поштански аутомобили, кад пролазе кроз пријестоницу, стално јуре највећом брзином. У колико је та брзина права опасност, у толико је још више штетна за здравље пријестонишког становништва, јер се услед исте дижу облаци прашице. Свуда у свијету забрањено је аутомобилима да преко прописне брзине возе кроз улице жива саобраћаја. Код нас се на то не гледа. Код нас жандарм на раскрсницама улничким стоји равнодушно кад поштански аутомобил туда прође муњевитом брзином и уздигне магла од прашице која се не стиша ни за четврт часа. А имао би и право и дужност да необазривог шофера с мјеста позове на ред, аутомобил да заустави и да изврши пријаву, или сам да одмах изрекне казну. Јер зашто су уопште жандарми по улицама него да пазе и на такве ствари?

Добро би било да надлежни поново издаду оштру наредбу о војњи поштанских аутомобила кроз пријестонишке улице. Пошто још нијесмо успјели да ријешимо питање о поливању бар главнијих улица, онда би требало јавни саобраћај удешавати тако, да се врши са што мање дизања прашице по улицама. Поштански аутомобили, који дижу највећу праšину, требало би да возе кроз пријестоницу у вријеме жега и прашице брзином мањом од обичних кола. Пеће много изгубити у времену! Није ово Париз, Лондон или Петроград са улицама од по 5—6 километара. И најдужа наша улица нема километар.

Одложена скупштина. У недељу је била скупштина првог црквено-пјевачког друштва „Његош“ на Цетињу, али како није био довољан број чланова за ријешавање, то је одложена за 20. ов. м. када ће се држати без обзира на присутан број чланова.

Прилози. „Друштву за потпомагање Срба ђака у Прагу“ послала је Црногорска Банка на Цетињу 60 к., те тиме постала његовим чланом оснивачем. М. И. Др Јово Бошић, из Сарајева приложио је мјесто вјештача на одар пок. Душану Грубишићу, мелничару, 10 к. Друштвено се управа прилагачима нарешити захваљује и моли и друге наше почане заводе и имућне појединце, да се угледају у ове примјере, те га помогну у тешком раду.

Нађен новац. Александар Маричковић, војни аустријски бјегунац, настављен на Даниловом-граду, полазећи за Цетиње, нашао је на путу код Косовог Луга један новчаник и у њему двадест пернера и 60 пара, које је предао овлашћеној полицијској власти, да их уручи ономе чина је то својина. — Ко је овај новац изгубио нека се с доказима обрати обласној управи на Цетињу.

Вријеме. Топло и пријатно вријеме продужава се, само што се почело сада нешто да мути, помијешано вјетром. Данас је освануло нешто облачан дан, али топао и пријатан, па и сунце често просијава.

Саопштења

И друга књига Д-ра Владана Ђорђевића о Црној Гори

Изашла је из штампе и друга књига Д-ра Владана Ђорђевића о Црној Гори под насловом: „Црна Гора и Аустрија у XVIII вијеку“. Издање Српске Краљев-

ске Академије. О првој његовој књизи ми смо проговорили неколико ријечи у овом листу, а о овој што да речемо? — **Eureka!** повикао је Архимед Сиракуски назад двије хиљаде и више година, кад је у бањи изненадно пронашао извјесни Физички закон.

Eureka! довикује данас српски књижевник Др. Владан Ђорђевић, вјерујући да је пронашао новине у историји Црне Горе, са којима ће је скинути са оног пједестала, на којима је она вјекovima кравае борбе уздигнута.

Као што је први, сав задухан, трчао наг кроз ушце Сиракузе, објављујући на сав глас свима и свакоме свој проналазак, тако се и други, са сувише објаженом тенденцијом, ухватио за своја откровења и сав задухан хита да их што прије без икаквога разбора, без икакве критичке анализе, и без да се је и најмање постарао, да прокине у унутрашњи живот народа о коме пише и у смисао самих догађаја, јавности преда. Очеvidно је, да поред гланне цијеље, коју Др. Ђорђевић жели да постигне, тј. поред жеље да пробуди српски народ од руске хињозе, он својим књигама о Црној Гори иде и на то, да постигне још двије сврхе, које толико дрече у тим списима, да их само сљепац не би могао уочити, те су тако видне да их није ни потреба нарочито наглашавати. Нема сумње, да крајња несрећеност тих списа зависи у велико и од тога, што је писац мора бити веома хитао, да што прије искористи *струју времена*, у коме живи, на као човек, који ваљда никад у животу није пропустио zgodну прилику, а да се њоме не користи, и овога пута, знајући да је модерно износити све што не иде у прилог Црне Горе, похитао је, да и он своју лепту принесе на жртву тој струји.

Овијем главнијим мотивима писац жртвује све остало, а ради примера привешћемо овјде само неколико мјеста, јер писати критику на ту књигу, значило би написати књигу бар толико велику, колико је велика ова г. Ђорђевића.

Више је него познато Црногорцима јунаштво њихове браће Личана. Они то јунаштво високо цијене и пјевају у својим народним пјесмама. Али је исто тако више него смијешно оно њихово јунаштво, које г. Ђорђевић описује, да га почитине у Црној Гори за вријеме експедиције Филипа Вукасовића или, како га Црногорци називаху Филипа „Маџарина“, са друштом, као што је смијешно и бјегство тога „Маџарина“ преко Ловћена (по Ђорђевићу Лорћини), а кад се зна како га је ту да провео неки поп Иван Пејовић, прозвати „Црин“, као и то да је тај поп „Црин“ добио од Вукасовића огромну суму новца, коју је догнао кући понов брат Глигоје на мази, на којој је бијесни „Маџарин“ преко Ловћена побјегао.

• Поп „Црин“ је живио 119 година, и умро је има неких 55 година, дакле, о свему томе постоји и данас живо предање у породичној Пејовића, која је била једна од најмућнијих породица у Црној Гори, а то њихово богатство датира баш од Филипа „Маџарина“.

Ето, г. Ђорђевићу, ко је био „Црин“ о чиему здрављу из благодарности пита Вукасовић гувернадура на 109. страници ваше књиге, а то није био Петар I, као што Ви тако велеучено тврдите и утврђујете на 110. страници исте књиге!

Жалосно је Вукасовићево јунаштво показано у Црној Гори, као год што је жалосно да један Србин може тако писати као Ви!

На страници 63. за г. Ђорђевића је Петар Петровић „Бесарев човек“, а на истој страници тај исти Петар Петровић, као митрополит црногорски, изављује, да жели заједно са својим народом „стојати на службу рускога двора и не штељети посљедњу кап крви, ако тога буду тражили интереси братске нам Русије“.

Некакав ваган преокрет, што га г. Ђорђевић ту види, он не може да објасни и ту му се одмах као Deus ex machina јавља гувернадура, па тврди да је тај уобичајени преокрет настао ушљед тога, што је Петар I науино био, да тијем на-

чином отме власт, коју је гувернадура „сву преграбио“ (стр. 65).

Боже мој, колико у томе тврђењу има, нећу да речем чега другог, него просто незнања!

Писма појединих авантуриста, па и оних, за које Црмница „лежи на мору“ служе Ђорђевићу као документи (стр. 150), па и писма, која су писана у име свега „обшества“ црногорског, а за која то „обшество“ сигурно никад није ни знало ни чуло прије, него их је г. Ђорђевић изнио у својој књизи, он бесконтролно узима и по њима свој суд изриче.

Напоменућемо и то, да су за г. Ђорђевића *Ђеклића* у ријечкој нахији, а Ђурашковић да је сердар од *Ђеклића* (стр. 31. и 32.);

тврђавица *Шањола* по њему „доминира Котором“ (стр. 146.);

он једноме писцу принисује оно, што је други писао како му се кад свиди, што по веле, по потреби службе (стр. 114 и 115, па 133 при дну) итд. итд.

Не, г. Ђорђевићу, тако се не пише историја!.. Ви сте Вашим списима доказали, да можете бити што хоћете, али историчар — никад! За историчара сувише сте закаснили. **Х.**

Одговор г. Сава П. Вулетича

Господине Уреднице,

У 33. броју „Цетињског Вјесника“ од 25. прошлог мјесеца изишао је један не само неучтиво, но и апсурдно — без трукне логике написати памфлет, назван отвореним писмом, којим су ми се обратила нека два секретара областних управа, те хоћу поводом тога, да овнијем речем коју истом преко „Цетињског Вјесника“, рачунајући, да ћете и овај мој напис пусти у лист, за шта сам Вам унапријед захвалам.

Претходно се пак имам изјаснити, да не бих одговарао ради потписника реченог памфлета, јер ми и не доликује јавна полемика с њима — нарочито не, кад су изишли на јавност у онако „финио руху“, од којег би се могла (да ми је до тога) и пред судом *par excellence* учинити употреба према оним одредбама кривичног законика и закона о штампи, по којима се кажњава протачка грдња и клеветање.

Не бих одговарао ни поради наше честите јавности, која ме добро зна и чијим сам судом о себи веома задовољан, те овај и слични памфлети не само да нијеју порука да неће у тој јавности, по суми и необична реклама, тако да бих с овог — да ми је у опште стало до реклама — могао потписницима памфлета бити и захвалам, те и записивати да наставе свој овако „финио“ посао.

Али ја претпостављам, да су иди потписника ове толико тенденциозне провокације неки други — крупнији од њих, чија да је ово, поред осталог, посредна порука своје врсте. Како би се и дага друкчије објаснити, на првом месту, та околност, да се преко „Цетињског Вјесника“ тек сад реагира на мој политички говор, држат јавно у Скупштини још крајем прошле године приликом начелне дебате о државном буџету, а и штампат прије толико доба (10. марта ове год.) у скупштинским стенографским билешкама; на говор, који је у осталом у жанру каквог су уопште моји начелни скупштински говори од кад је Народне Скупштине код нас и у којем се третира наша унутрашња политика уопште, а не помињу се личности, не бар оне, које нијесу ту у Скупштини биле, те се нико непоменути коме је савјест мирна није имао нити има паћи тијем говором повођен, тј. ко нема за то диспозиције у свом личном сећању попут оног из народне приче, који је осјетио био себи „пчеду на капи“. Па и друге чињенице, које садржи сам речени памфлет — кад му се и не би између редка читало оно што је ту тако читко — утврђују ме у мојој претпоставци, да је тај наш прешао много лабиринте и претрпιο многе редакције док је доспео на штампање.

И ето стога — једино стога хоћу овнијем, да отпишем — не потписницима памфлета, но тијема те их осјећам иза кули-

са. А паравно рећи ћу, и ако опширније ипак нешто у главном, обазрев се само на неколике чињенице, и не осврћући се на профани тон и уличне провокације, којима кипи речени напис, што остављам недирнуто, да се њиме заките потписници памфлета и њихови инспиратори и помоћници.

Вели се у памфлету, да ја критикујем у Народној Скупштини и нападам сваког и свашта не с чега другог, по да бих се тако популарисао у себишне сврхе; али да истом не могу бити популаран, јер да ме јавност познаје и да зна те моје сврхе тј. да хоћу да се таквим посланичким радом преко популарности дочепам министарске столице или другог којег масног положаја. Молим читаоца, да се задржи овјде!... Чујте што кажу, да хоћу безобзирном јавном критиком и нападањем у Скупштини на сваког и на свашта, па чак и оног, што се, по њиховом, ни за живу главу не би смјело нападати, јер да тијем, како они мудрују, копромитујем не само своју умност, — која је зар потребна једном министру — но, прости Боже, и лојалност и патриотизам — хоћу, веле, да се свијем тијем популаризујем у Црној Гори, па да ми, посредством те популарности, за све то буде дар — ништа мање по министарска столица!... **Е чудан вај је и тај „рециет“ за савременог црногорског министра!..** Ако ово није нешто парадоксално, ако и овјде, према ономе што знамо, има ма и мало логике, онда ни море није слано!... И знаду добро извјесни, да је апсурдно овако што говорити, као што знаду и то, да сам можда и могао постати министар те и титулар каквог крупнијег положаја, да нијесам зар сам био увјерен, е немам подобности ни за једно ни за друго — знаду они све то, али тврдити противно има се неки циљ, који, у најмању руку, нема ничега заједничког с алтруизмом, а о правда и поштењу нећу да говорим.

У оскудници и најлошијех оружја противу мене прогунђају и протуре, гдје мисле да могу успјети, да сам у Скупштини нападао чиновнички положај на који сам сад, па да сам га се ипак доцније примио. А знаду лијено, да је тај положај предвиђен једном концесијом, која је у ствари специјални закон земаљски, те да га као таквог нијесам нападао нега својог положаја ради, већ с нерада управе с оногаког рада по њему; као што знаду и то, да тај положај нијесам заузео по својој жељи, но по службеној потреби и да сам, не мало жртвујући, био привођен да се тој потреби не противим, многим и многим молбама и апелом са извесне стране у чин искреност нијесам посумњао, да дођем те да ту у корист земље и народа поправам оно, што је било криво и прије мене покварно, за шта сам се и заложно најискреније...

На какве су вам ту алузије с оскудници храбрети, да се нешто неспоредно и криво рећи — алузије као кроз зубе речене, које би имале значити, да они неки као бавни бране домовину — рецимо од мени и моје друга, јер да им је, поред осталог, то у традицији, да им је начело у унутрашњој политици аменет предака им (нусте у данашњици толико познате подвале!) и што ти још знам!... А ја изазивах и сад, да нико не гуња, но да отворено изрази приговор патриотизму нас неких *само ако може!*... А зар ће се моћи у чему и њихова традиција претпоставити нашој традицији, садржаној у сваданшњој дубави која није била платонска, јер је манифестована толиким жртвама, које су нешто идеално?!... И то је требало отворено рећи!

И као пријетње ми неке упућују у памфлету без сумње његови инспиратори!.. Било је и до сад тих пријетњи, али ја нијесам никад за њих марно. „Ко се врабаца боји, нека просо не сине“ — вели наш народ и ја се те држим. Као народни посланик вазда сам рекао и учинио оно, што сам мислио да треба да рече и учини један поштен и савјестан човек и добар Црногорац, веран својој заклетви и онијема којима сам се заклао — без обзира како ће се појединицима то допасти

и какве све непријатне посљедице за мене могу стога наступити. Срамота ми се хвалити, али ми и непријатељи признају сталност, кроз отворену искреност и смјелост у томе и гледају да свакако у ренујацији и у будуће очувам. Било је стога и непријатности, биће их свакако и у будуће, али ја нећу поустити. А истом се надам, да ће мој брод ипак каи и до сад — ако и не баш безопштре — срећно пролазити кроз Силе и Харибде на велику жалост оних који су све чинили и чине, да се он сав скрха. Да, ја се у то надам, јер и тврдо вјерујем, да ће код оних, које сам — као син ове земље дужан љубити и заштити се жртвовати свакад побјеђивати позната истина: да нам само искрени и несребични пријатељи искрено зборе у очи о нашим пословима и савјесно савјетују поправку оног, што се има у њима поправити; међутијем да неискрени себичњаци у томе свакад гледају свој лични рачун и њему угађу. Но, у осталом, кад и не би било тако, поспријуги ми је могуће у борби само физички, а духом никад! Мој је правца одређен и стапан! Рећићу и учинићу свакад, без бојазни од нечега, све оно, што ми се чини, да је законито, право и поштено, те што је корисно за народ, земљу и њен Пријесто. У патриотизму и лојалности не дам првијенство ником, а они који би хтели друкче устврдити и то двоје у познате сврхе монополисати за себе нека изиђу, да се јавно разрачунамо. За оно пак што рекосм и учинио нећу се никад ограђивати својим посланичким положајем (и кад би то могуће било) нити ничим другим, већ сам готов о том вазда дати рачуна сваком ко ми га потражи, на начин какви сам буде жељно, као што сам и до сад то свакад чинио.

Ово је, дакле, моја порука онијема, који се, како ми се чини, још варају, да ће моћи чак и посредном пријетњом угушити моју слободну ријеч. Нек знаду и они и сви други, да ће се она, вазда чути, кад буде устребало, докле ме год буде! Примите, Г. Уреднице, увјерење о мом поштовању.

Бар, 2. маја 1912. г. **Сава П. Вулетич**
— народни посланик —

Биљезник

— „Секоло“ јавља, да Италију до сада ратни трошкови стају 176 милиона лира.

— У Цариграду је један војник оболио од колере.

— За спасене путнике са потопљеног брода „Титаник“ у Лондону је скупиено до сада шест милиона перпера. Пола милиона дао је само Ислај, управник White Star Line.

Занимљивости

— У Њу-Јорку стаје једна проста собица с посљедом и најпотребнијим прибором за самца 65 до 86 динара мјесечно.

— Највише аутомобила има Северна Америка. Тамо је њихов број достигао већ 160.000.

— Париз „ја-гу“ — робина — значи на кинеском језику кин.

— У вријеме жетве долази сваке године у Немачку преко 400.000 страних косача.

— У цијелој Јапану не закоље се годишње ни 170.000 волова.

Пл. број 5. 23—50

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: дасака, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и нуханог. Паркета бунова и храстова.

Греда тесаних сваке дименсије. Горивог дрва и енглешког каменог угљена.

од 1911. год.
Пл. Бр. 39. 11—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински.